

Metodické poznámky

Ve sčítacím listu osob, kterým byly při sčítání lidu, domů a bytů 2001 zjišťovány zákonem stanovené údaje za jednotlivé osoby, byl položen dotaz ke zjištění bydliště sčítané osoby po narození. Jednalo se o otázku číslo 12 uvedenou textem: „Bydliště matky v době Vašeho narození“. Před čtverečky k vyznačení odpovědi bylo uvedeno: *Vaše matka v době Vašeho narození bydlela, a za čtverečky k vyznačení odpovědi byl uveden text:*

- ve stejné obci, ve které máte nyní trvalý pobyt
- jinde, uveďte kde

Pokud byla vyznačena druhá možnost, bylo dále požadováno uvedení obce a okresu event. státu.

V „Podrobných vysvětlivkách k některým otázkám ve sčítacím listu osob a v bytovém listu“, které občané při sčítání dostali se sčítacími tiskopisy, k této otázce žádné vysvětlení uvedeno nebylo.

V „Instrukcích pro sčítací komisaře a revizory“ bylo k této otázce uvedeno: „Bydlištěm matky se rozumí místo trvalého pobytu matky v době narození sčítané osoby nebo také první místo trvalého pobytu sčítané osoby. Údaj nelze zaměňovat za „místo narození“, které je uváděno např. v rodném listě a označuje faktické místo narození – adresu porodnice. Uvádí se současná územní struktura.“

V roce 1991 zněla otázka: „Trvalé bydliště v době narození“ a byla doplněna vysvětlením „rozumí se trvalé bydliště matky v době narození sčítané osoby“. Požadováno bylo uvedení obce a okresu, u narozených v cizině název státu.

Mezi sčítáním 1991 a 2001 došlo ke změně v používání pojmu vyjadřujícího vztah sečtené osoby k místu, do něhož bude započtena. V roce 1991 byl tento vztah vyjádřen pojmem „trvalé bydliště“ a v roce 2001 „trvalý pobyt“. V této publikaci jsou užity oba pojmy a stejně jako pojmy „bydliště“ a „pobyt“ jsou považovány za synonyma.

Při uvedených sčítáních tedy nebylo zjišťováno skutečné místo narození, neboť toto je nyní již u převážné většiny osob odlišné od místa prvního bydliště. Místo narození většiny osob je dáno místem porodnice a zpracování těchto údajů by příliš velkou vypovídací schopnost nemělo. Pro vyhodnocení souhrnného migračního pohybu mezi bydlištěm po narozením a bydlištěm v době sčítání bylo tedy potřebné zjištění místa prvního bydliště.

Při uvádění pojmu "místo narození" se tedy v dalších částech této publikace má na mysli výhradně místo bydliště matky v době narození sčítané osoby (což je v zásadě totožné s prvním trvalým pobytem sčítané osoby) a nemíní se skutečné místo narození. Také jednotlivé pojmy "přistěhovalí", "vystěhovalí",

„úhrn stěhování“ a „saldo stěhování“ (event. „imigrace“, „emigrace“, „úhrn migrace“ a „saldo migrace“) je třeba v této publikaci chápat ve smyslu výše uvedeného vysvětlení zdroje údajů. Za přistěhovalé do příslušného území jsou považovány osoby, které měly ke dni sčítání v tomto území trvalý pobyt, ale místo narození měly mimo toto území. Za vystěhovalé z příslušného území jsou považovány osoby, které měly ke dni sčítání trvalý pobyt mimo dané území, ale místem narození bylo toto území.

Při hodnocení migračního salda je třeba brát v úvahu, že je sestaveno z okamžikových údajů. Vyplyvá z toho, že uvedené údaje nezachycují celý dlouhodobý migrační proud mezi danými územími v jeho průběhu v čase, ale jen konečný výsledek ke dni zjišťování. Zahrnuta tedy nejsou jednotlivá stěhování osob v průběhu života, ale je porovnáno jen první bydliště a bydliště v době sčítání. Z toho vyplývá, že osoba, která ke dni sčítání bydlela v příslušném územím celku, ve kterém se narodila, zde uváděnou bilanci migrace vůbec neovlivnila, i když v průběhu života mohla změnit bydliště mimo dané území i několikrát. Zahrnuty nejsou ani osoby, které se mezi hodnocenými územími stěhovaly, ale v době sčítání již nežily. Silný je tento vliv ve starších věkových skupinách.

Data jsou uváděna a srovnávána i z hlediska pohlaví a věku osob. Zpracování do věkových skupin při sčítáních 1991 a 2001 nebylo shodné a proto bylo třeba při srovnávání těchto dvou sčítání údaje slučovat do širších věkových skupin. V předložené publikaci je hlavní pozornost při hodnocení zaměřena na údaje za obyvatelstvo celkem a na skupinu osob ve věku 60 roků a starších, protože u této skupiny je migrační pohyb v převážné většině již ukončen.

Z prostorového hlediska jsou uváděny údaje za současné kraje a okresy. Praha je hodnocena mezi kraji, zároveň je však uváděna i mezi okresy (pro zajištění úhrnu okresů na republikové údaje). Praha je uváděna v souhrnu, nikoliv za jednotlivé obvody. Za okresy jsou považována i města Plzeň, Brno a Ostrava, neboť v územním členění jsou postaveny na úroveň ostatních okresů. V publikaci uváděné pojmy „Čechy“, „Morava“ a „Slezsko“ nejsou územním vymezením totožné s územími takto pojmenovanými v první republice. Zde je souhrnně za Moravu a Slezsko považováno území krajů Vysočina, Jihomoravského, Olomouckého, Zlínského a Moravskoslezského. Ostatní kraje tvoří území zde označené jako Čechy. První skupina krajů event. jejich okresů je uváděna jako moravské (s vědomím určité nepřesnosti jsou označeny za moravské dle krajského města i když v Moravskoslezském a Olomouckém kraji je část území slezského).

Bilance stěhování za příslušné území je zpracována vůči krajům a okresům České republiky. Na rozdíl od předchozího sčítání již nebylo možno sestavit bilanci s okresy či kraji Slovenska, neboť údaje za narozené v České republice, ale bydlící na Slovensku nejsou k dispozici. Opačná situace, tj. narození na Slovensku a bydlící v České republice, sčítáním podchycena byla a údaje jsou v publikaci uvedeny. Obdobné platí i pro migrační bilanci s jinou cizinou, tj. mimo Slovenska. V tomto případě však byla stejná situace i při sčítání 1991. Část osob údaj o místě narození neuvadla event. nebyl zjištěn.

Srovnání s rokem 1991 bylo prováděno za celou Českou republiku a za okresy. Nebyl zpracován přepočít údajů roku 1991 na současné kraje.

Publikace obsahuje v přílohové části jen vybrané údaje. Na Českém statistickém úřadě jsou k dispozici podrobnější údaje členící přistěhované, vystěhované a migrační saldo podle věkových skupin a podle pohlaví, které umožňují další ještě podrobnější analýzy

Pokud je v této publikaci v tabulkách uveden rozdíl podílů, pak případný nesoulad mezi uvedeným rozdílem a uvedenými hodnotami, ze kterých byl vypočten, je dán zaokrouhlováním.

Značky v tabulkách

Čárka (-)	na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.
Tečka (.)	na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.
Křížek (x)	na místě čísla značí, že zápis není možný z logických důvodů.
Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).	